

Fôrsøl ved bruk av rundballehekker

Bruk av fôrhekker og rundballer er en enkel og arbeidsbesparende fôringsmetode. En klar ulempe med denne type fôring er det store fôrsølet som har blitt dokumentert for både sau, hest og kjøttfe. Både utformingen av fôrhekken, type/kvalitet på grovfôret og mengde fôr (hele/halve baller) er faktorer som antagelig har en stor påvirkning.

I forsøket med drektige søyer, som ble gjennomført på Senter for Husdyrforsk, NMBU, ble det funnet over 50% fôrsøl! Selv om disse funnene er på sau, er spørsmålet om det kan trekkes paralleller til fôring av geiter?

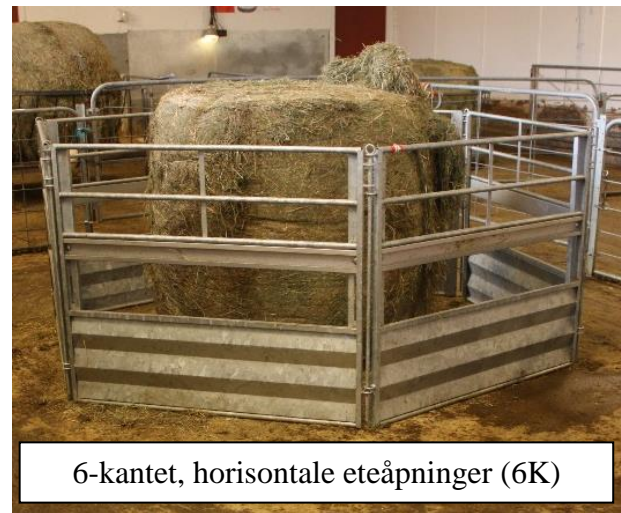
Forsøksdesign

I to forsøk ved NMBU ble mengden av fôrsøl registrert ved ulike typer fôrhekker, ulik kvalitet på grovfôret og mengde fôr i fôrhekken (hele/halve rundballer) for grupper av drektige søyer.

Forsøk 1 omfattet fire ulike typer rundballehekker og to ulike grovfôr. I periode 1 ble det brukt seint høstet surfôr (TS: 56 %, NDF: 578 g/kg TS) med median kuttelengde på 20 cm. I periode 2 ble det brukt tidlig høstet høy (TS: 74 %, NDF: 492 g/kg TS) med median kuttelengde på 10 cm. 40 drektige søyer (gjennomsnittlig kroppsvekt 78 kg) ble delt inn i fire grupper, med 10 søyer i hver. Gruppene ble rotert mellom de ulike rundballehekkene hver 4. dag i både periode 1 og 2. Hver fjerde dag, altså hver gang gruppene ble flyttet, ble fôrrestene i fôrhekkene fjernet og en ny rundball satt inn.

Rund fôrhekk, diagonale eteåpninger (RD)

6-kantet, horisontale eteåpninger (6K)

Fôrhekk Telemark (TM)

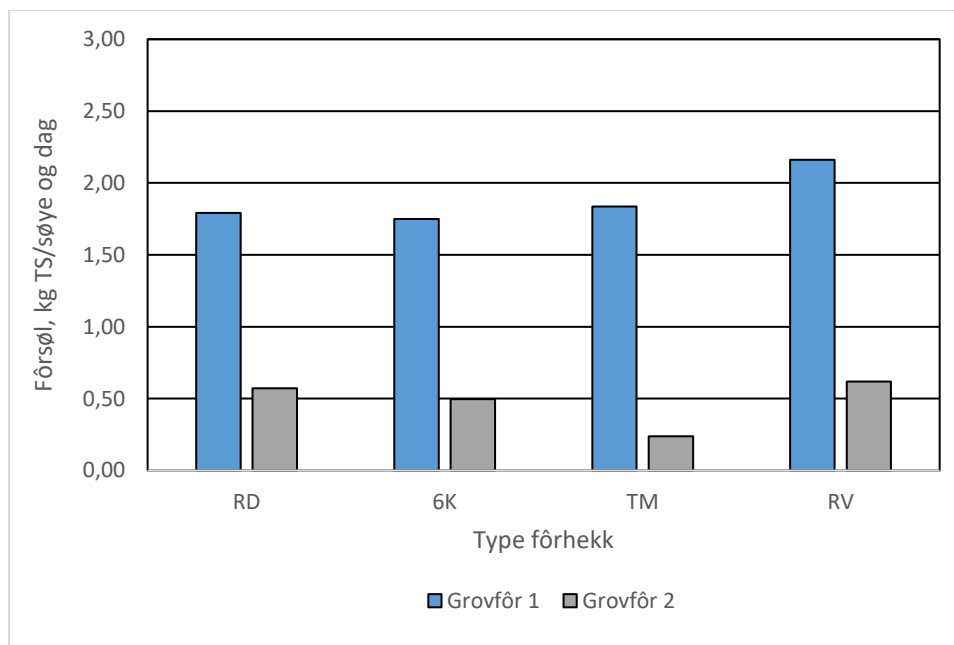
Rund fôrhekk, vertikale eteåpninger (RV)

Hver morgen ble alt fôrsøl rundt/utenfor fôrhekkene samlet sammen og veid. Det ble også gjort observasjoner av søyenes eteadferd hvor det ble registrert om søyene spiste med hodet inne i fôrhekkene, hodet delvis inne i fôrhekkene, om de klatret på fôrhekkene etc.

I **forsøk 2** var det et tilsvarende forsøksopplegg og de samme rundballehekkene ble brukt, men i periode 1 ble det benyttet halve rundballer og i periode 2 hele rundballer. Rundballene var fra sein høstetid (TS: 77 %, NDF: 662 g/kg TS) og hadde median kuttelengde på 16 cm.

Resultater

I **forsøk 1** var mengden fôrsøl nesten fire ganger høyere når søyene ble gitt grovfôr 1 enn når de fikk grovfôr 2 (Figur 1). Det var noe mindre fôrsøl for fôrhekkene TM og 6K, men generelt var forskjellen mellom fôrhekkene liten.

Figur 1. Effekt av grovfôrtype og type fôrhekk på fôrsøl.

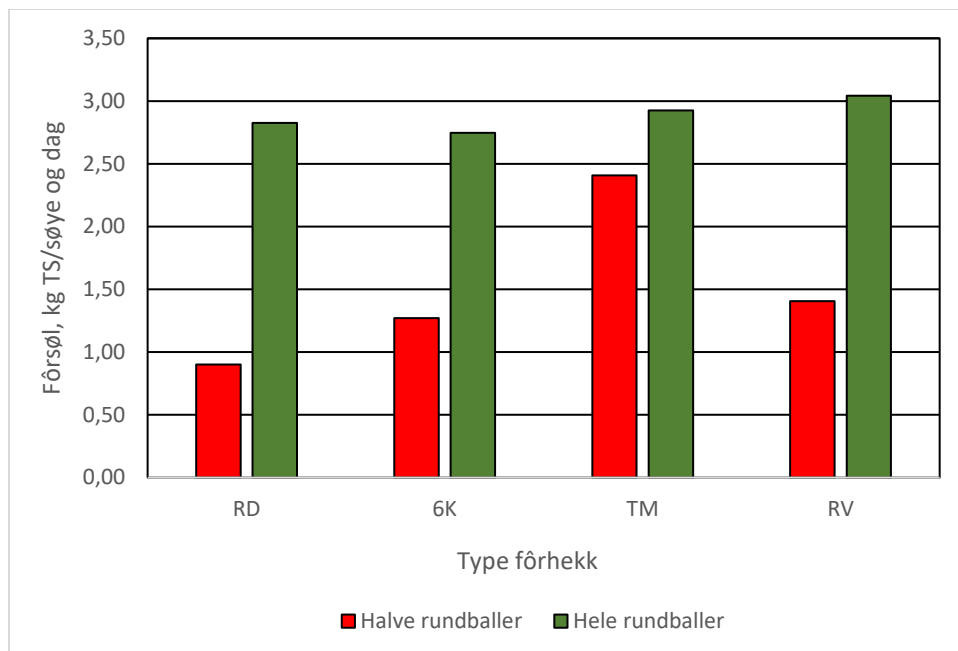
Gjennomsnittlig mengde fôrsøl ble redusert fra 1,27 kg TS/søye på dag 1 til 0,86 kg TS/søye på dag 4. Mengden fôrsøl på dag 1, altså den dagen rundballen ble satt inn, tilsvarer omtrent det en kan forvente at en søye spiser på en dag. Ettersom fôrsølet ble redusert med redusert mengde fôr i hekken kunne vi anta at halve baller gav mindre fôrsøl enn hele baller (hypotese i forsøk 2).

Søyene brukte mest tid på å spise med hodet delvis inne i fôrhekken. Klatring med frembena på fôrhekken mens de spiste forekom oftest på RV og TM. Det ble sjelden observert at søyene spiste fôrrester fra gulvet (Tabell 1).

Tabell 1. Adferd under fôropptak ved ulike typer fôrhekker.

Spiser (%)	Type fôrhekk			
	RD	6K	TM	RV
Hele hodet inne i fôrhekken	14,1	19,8	3,2	12,6
Hodet delvis inne i fôrhekken	30,0	17,2	31,6	22,0
Klatrer med frembena på fôrhekken	2,6	1,0	4,8	4,7
Spiser fôr fra gulvet	0,2	0,1	0,0	0,1

I **forsøk 2** ble mengden fôrsøl redusert fra 2,19 kg TS/søye på dag 1 til 1,37 kg TS/søye på dag 4, altså generelt mye høyere fôrsøl enn i forsøk 1. Videre var fôrsølet nesten dobbelt så høyt når det ble brukt hele rundballer (2,9 kg TS/søye) sammenlignet med halve rundballer (1,5 kg TS/søye). Fôrsølet var nå høyest for fôrhekk TM, men generelt var forskjellen mellom fôrhekkene liten (Figur 2).

Figur 2. Effekt av hele/halve rundballer og type fôrhekk på fôrsøl i forsøk 2.

Oppsummering

Mengden fôrsøl var generelt stor, og tilsvarte faktisk mer en forventet daglig fôropptak! Den viktigste faktoren som påvirket mengden av fôrsøl var kvaliteten på grovfôret. Ved bruk av trevlerikt seint høstet grovfôr var det tydelig at søyene selekterte og valgte ut de bladrike plantedelene og la igjen stråene på bakken utenfor hekken. Ettersom geiter er enda flinkere til å selektere fôr enn sauer er det mest sannsynlig at vi vil få lignende resultater med fôring av rundballer til geiter. Ved å redusere mengden grovfôr som ble lagt i fôrhekk (halve rundballer) ble mengden fôrsøl klart redusert. Type fôrhekk hadde liten effekt på fôrsølet.